

## Editör'den

Gizem Deniz BÜYÜKSOY\*

\*Dr.Öğr.Üyesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği ABD,  
ORCID: 0000-0003-2957-2451

Tüm dünya, 2022 yılını, yeni bir COVID-19 varyantı, önemli sosyal ve ekonomik sorunlar, artan ve çeşitlenen sağlık sorunları ile karşılaşmaya hazırlanmaktadır. COVID-19, aşılama kapsamındaki yetersizlik, bulaşın devam etmesi, yeni varyantların ortaya çıkması ve yol açtığı ciddi sayıdaki vaka ve ölümler nedeniyle günlük hayattaki normalleşme sürecine rağmen tüm dünyada halen önemli bir sağlık sorunudur.

2021 yılının sonuna geldiğimiz bugünlerde tüm dünya nüfusunun %55.3'ünün en az bir doz COVID-19 aşısı ile aşılandığı, düşük gelirli ülkelerde bu oranın %6.3 olduğu, Afrika ülkelerinde COVID-19 aşılama oranının %30'un altında kaldığı bildirilmektedir. Türkiye'de ise Aralık ayı itibarıyla COVID-19 aşılama oranı %60'tır. Ülkelerin aşılama oranını belirleyen unsurlardan biri aşıya erişim konusudur. Tüm dünyada 100 kişi başına uygulanan COVID-19 aşı dozunun Suriye, Irak ve Afganistan'da 30'un, çoğu Afrika ülkesinde de 10'un altında kaldığı ve hatta Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde 100 kişi başına uygulanan COVID-19 aşısı dozunun 0.21 olduğu bildirilmiştir. Bununla birlikte çoğu gelişmiş ülkede birçok insana pekiştirme dozu uygulandığı ve 100 kişi başına uygulanan COVID-19 aşı dozunun 140'ın üstünde olduğu bildirilmiştir (Our World in Data, 2021). Pandeminin ikinci yılının sonuna yaklaştığımız bugünlerde aşıya erişimde eşitsizlik, halen ciddi bir sorun olarak devam etmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü, 26 Kasım 2021 tarihinde, aşılama oranlarının oldukça düşük seyrettiği ülkelerden biri olan Güney Afrika'da izole edilmiş yeni bir varyantın doğrulandığını duyurmuştur. Omicron adı verilen bu yeni varyantın; daha önce COVID-19 hastalığı geçirenlerin tekrar enfekte olma riskini artırdığı, daha hızlı yayıldığı, daha ciddi bir hastalık tablosu yarattığı, mevcut virüs testleri ile tanılanamama ihtimalinin yüksek olduğu bildirilmiştir. Bu yeni varyanta bağlı olarak COVID-19 epidemiyolojisinde ciddi bir değişiklik olacağı ve virulans arttığı için hastalığın klinik özelliklerinin değişeceği tahmin edilmektedir (WHO, 2021).

Bugün gelinen noktada, vaka ve ölüm sayılarındaki dağılım, aşılama oranları ve varyantlara bakıldığında; COVID-19 virüsünün toplumların zayıflıklarından faydalanarak yayıldığı, bu sayede yeni varyantların ortaya çıktığı ve COVID-19 pandemisinin hali hazırda dezavantajlı olan grupları daha çok etkilediği görülmektedir (Monti, Torbica, Mossialos, & McKee, 2021). Toplumlardaki sosyoekonomik eşitsizlikler nedeniyle COVID-19 pandemisi sona erse bile hastalığın bazı toplumsal gruplarda endemik hale geleceğinden endişe edilmekte ve bu nedenle ucuz, güvenli ve ulaşılabilir sağlık hizmetlerinin planlanması önerilmektedir (Editorial, 2021).

Önümüzdeki günlerde geleceği yeniden kurmak ve herkesin sağlığını korumak ve geliştirmek için; pandeminin yanı sıra doğal afetler, savaşlar, çatışmalar, göçler, ekonomik sorunlar ve aşırı iklim olayları gibi kriz durumlarında, kanıta dayalı politika geliştirilmesi ve halk sağlığına yatırım yapılması önerilmektedir (Monti, Torbica, Mossialos, & McKee, 2021). Bu nedenle sağlığın sosyal belirleyicileri ile ilgili olarak geliştirilen bir model yeniden gündeme gelmiştir. One Health adı verilen model; insan, hayvan, bitki ve tüm çevrenin sağlığını korumak ve halk sağlığını iyileştirmek için program, politika, yasa ve araştırmalar geliştirmek, sektörler arası iş birliği kurmak ve birlikte çalışmak olarak tanımlanmaktadır (WHO, 2017; CDC, 2021). COVID-19'un ülkelerin sağlık düzeyi üzerindeki hem tıbbi hem de sosyal etkileri ile baş edebilmek adına sağlığın sosyal belirleyicilerini yeniden ele almak ve halk sağlığını geliştirmek için bütüncül ve kapsamlı çalışmalar planlamanın önemi bir kez daha görülmektedir.

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi'nin 2021 yılının üçüncü sayısında; dergimizin 2017 yılındaki sayısında yayımlanan "İnce Bağırsak Karbonik Anhidraz aktivitesi Üzerine Ornidazol ve Metronidazol İlaçlarının İn Vitro Etkisi" başlıklı makaleye ait bir düzeltme, "Bir Üniversite Hastanesinde Doğan Bebeklerde Düşük Doğum Ağırlığı ve Doğum Kiloları ile İlişkili Faktörler", "Annelerin Duygusal Yeme, Bilişsel Kısıtlama ve Kontrolsüz Yeme Davranışlarının

Çocukların Besin Tüketimine Etkisi”, “Lisansüstü Tez Konusuna Karar Vermede Danışman Deneyimleri: Nitel Bir İnceleme” ve “Toplumun COVID-19 Pandemisi Sürecinde Uygulamaya Konulan Tedbirlere Yönelik Düşüncelerinin ve Tedbirlere Uyma Durumlarının İncelenmesi” başlıklı dört araştırma makalesi ile “Anne Sütü Bankaları” ve “Gebelikte ve Doğum Ağrısının Kontrolünde Müzikoterapinin Kullanımı” başlıklı iki derleme makale ile yayındayız.

Umut, barış ve sevgiyle...

#### **KAYNAKLAR**

Center of Chronic Diseases. (2021). Web sayfası. Erişim: <https://www.cdc.gov/onehealth/basics/index.html>

Editorial. (2021). Unmet need for COVID-19 therapies in community settings. Lancet Infect Dis. [https://doi.org/10.1016/S1473-3099\(21\)00633-2](https://doi.org/10.1016/S1473-3099(21)00633-2)

Monti M, Torbica A, Mossialos E, McKee M. A new strategy for health and sustainable development in the light of the COVID-19 pandemic. The Lancet 2021; 18: 1029-1030. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(21\)01995-4](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(21)01995-4)

Our World in Data. (2021) Web sayfası. Erişim: <https://ourworldindata.org/covid-vaccinations>

World Health Organization. (2017) Web Sayfası. Erişim: <https://www.who.int/news-room/q-a-detail/one-health>

World Health Organization. (2021) Web Sayfası. Erişim: [https://www.who.int/news/item/26-11-2021-classification-of-omicron-\(b.1.1.529\)-sars-cov-2-variant-of-concern](https://www.who.int/news/item/26-11-2021-classification-of-omicron-(b.1.1.529)-sars-cov-2-variant-of-concern)